

О. В. КУЛЬЧИЙ*

**ВИДАВНИЧИЙ ПРОЕКТ “ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО.
ЩОДЕННИКОВІ ЗАПИСИ, 1939–1956”
НА 20 ФОРУМІ ВИДАВЦІВ**

Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України взяв участь у ювілейному 20 Форумі видавців, який відбувався 10–15 вересня 2013 р. у Львові. Метою участі стало подання на розгляд учасників та гостей Форуму спільного українсько-російського видавничого проекту “Олександр Довженко. Щоденникові записи, 1939–1956”, який побачив світ навесні 2013 року. ЦДАМЛМ України вперше запрошений на Форум видавців. Варто назвати лише декілька фактів, щоб уявити масштабність цієї події. Це 711 зареєстрованих учасників, в т. ч. 362 автори, 220 видавців, 100 000 книг, які були представлені, 10 000 з них – це нові видання, 771 захід у програмі, 250 автограф-сесії, представлено 23 країни світу. Вперше був оголошений новий статус “Країна-Почесний гість”. Цей статус в цьому році отримала Республіка Польща, яка представила програму із 53 заходів.

11 вересня 2013 року директор ЦДАМЛМ України була присутня на Урочистій академії з нагоди відкриття 20 Форуму видавців, яка відбулася у Львівській обласній філармонії. З промовами виступали віце-прем’єр-міністр України Костянтин Грищенко, Міністр культури і національної спадщини Республіки Польща Богдан Здроевський, Надзвичайний і Повноважний Посол Республіка Польща в Україні Генрик Літвін, Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Польща Маркіян Мальський, Голова Львівської обласної ради Петро Колодій, заступник голови Львівської обласної державної адміністрації Богдан Матолич, Львівський міський голова Андрій Садовий, ректор НУ “Львівська політехніка” Юрій Бобало, Президент ГО “Форум видавців” Олександра Коваль.

12 вересня відбулася одна з ключових подій Форуму – церемонія вручення книжкової премії “Найкраща книга Форуму-2013”. Найкращі книги оголосили представники львівських органів влади, благодійні організації, асоціація бібліотекарів, партнери Форуму видавців, всеукраїнські журнали, газети, а також особисто Ольга Герасим’юк і Олександра Коваль. Найбільше нагород отримала серія з 15 книжечок “Підривна література” від газети “День”. Головний сюрприз церемонії – не один, а три гран-прі:

* *Кульчий Олена Валеріївна* – директор Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України.

Генеральний директор видавництва “Фоліо” (м. Харків) О. В. Красовицький та директор ЦДАМЛМ України О. В. Кульчий під час презентації видавничого проекту “Олександр Довженко. Щоденникові записи, 1939–1956” на 20 Форумі видавців у Львові.

1. “Фізика майбутнього” Мічіо Кайко. Видавництво “Літопис”.
2. “Малевич” Жан-Клод Маркаде. Видавництво “Родовід”.
3. “П’ятикнижжя” Грицько Чубай. Видавництво “Старого Лева”.

Повертаючись до самої презентації видавничого проекту, варто сказати, що зацікавленість у виданні “Олександр Довженко. Щоденникові записи, 1939–1956” є постійна. На цьому наголосив Олександр Красовицький, генеральний директор видавництва “Фоліо”, який модерував під час літературної зустрічі. Він сказав, що за 20 років своєї діяльності у видавничій справі, цей проект є одним із найбільш популярних та користується попитом серед читачів. До речі, майже одночасно, з 4 по 9 вересня 2013 року, під час 26-ої Московської міжнародної книжкової виставки-ярмарки, яка щорічно відбувається на ВВЦ, в рамках культурної програми також відбулась презентація даного спільного проекту, на якому були присутні відомі російські кінознавці В. В. Забродін та Є. Я. Марголіт, котрі є одними з укладачів збірника.

Треба зазначити, що видання є першою повною публікацією щоденникових записів Олександра Петровича Довженка за період з 1939 по 1956 рік, які зберігаються в Російському Державному архіві літератури і мистецтва у фонді № 2081. Передача особового архіву кіномитця роз-

почалася ще з 1953 року за згодою самого Олександра Петровича, а після його смерті вдова Юлія Солнцева впродовж декількох років активно займалася справою поповнення фонду. Були передані і щоденники режисера, але на користування, ознайомлення та публікацію останніх було накладено обмеження на 50 років. Термін заборони користування закінчився у 2010 році, після чого українські та російські фахівці розпочали роботу над виданням.

Щоденники Довженка – це детальна хроніка подій, свідком яких він був: приєднання Західної України до СРСР, початок Великої Вітчизняної війни, відступ нашої армії, окупація України німецькими військами, визволення Харкова, Києва, післявоєнні роки, смерть Сталіна, зміни у житті країни. Наскрізними у щоденнику є висловлювання письменника про любов до України і тугу за нею. Відверті, емоційні, особисті...

Текст передано аутентично російською та українською мовою, розміщено так, як зберігається в особовому фонді О. П. Довженка у РДАЛМ.

Світлини для видання надано Центральним державним архівом-музеєм літератури і мистецтва України та Центральним державним кінофотофоноархівом України ім. Г. С. Пшеничного.

У ЦДАМЛМ України зберігається фонд № 690 “Довженко Олександр Петрович (1894–1956), український кінорежисер, письменник, художник”, заснований у 1979 році, який складається з 350 справ за 1911–1986 роки. До фонду долучені музейні предмети та друковані видання. Документи О. П. Довженка передавали до архіву-музею його близькі родичі – племінники Тарас Дудко та Сергій Нирковський, письменник Олександр Підсуха, який підтримував тісний зв’язок із вдовою режисера Юлією Солнцевою, літературознавець Леонід Череватенко. Багато для поповнення фонду було зроблено Тетяною Дерев’янко, завідувачем музею Київської кіностудії та Володимиром Соловйовим, який на початку 90-х керував Українським фондом культури. Завдяки співробітникам Комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей у 1994 р. Фонд Довженка був поповнений 1822 копійними документами (оригінали зберігаються в РДАЛМ). А у 1984 році, до 90-річчя Олександра Петровича, відбулося урочисте відкриття меморіального кабінету, що розміщений в архіві-музеї на другому поверсі. Особисті речі з київської квартири, які склали основу експозиції, були передані в ЦДАМЛМ України племінниками Тарасом та Олександром.

У фондах Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного теж зберігаються документи, пов’язані з іменем О. П. Довженка. Це майже 70 кінодокументів, 130 фотодокументів та 4 звукозаписи про життя та творчість відомого кінорежисера.

Уперше презентації книги “Олександр Довженко. Щоденникові записи, 1939–1956” відбулися 28 лютого 2013 року в Києві в при-

міщенні ЦДАМЛМ України та 9 березня 2013 року в Москві в приміщенні РДАЛМ, за участі Голови Державної архівної служби України О. П. Гінзбург, керівника Росархіву А. М. Артизова, директора ЦДАМЛМ О. В. Кульчий, директора РДАЛМ Т. М. Горяєвої, видавців, відомих фахівців кіно, кінокритиків, керівників архівних установ, архівістів тощо.

На сторінках своїх щоденників Довженко не раз говорить про свою любов до України і звертається з проханням “поховати його у Києві, деє над Дніпром, на горі”. Впевнена, що увага до його творчості, вшанування пам’яті, зберігання документів на державному рівні, показ кінострічок є кроком до повернення імені нашого відомого земляка на батьківщину.